

**Wyrok z dnia 26 kwietnia 1996 r.
III ARN 2/96**

Komendantowi posterunku MO wykonującemu w latach 1945-1949 zadania związane ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych nie przysługują uprawnienia określone w ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych oraz okresu powojennego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.).

Przewodniczący SSN: Andrzej Wróbel, Sędziowie SN: Adam Józefowicz, Jerzy Kwaśniewski (sprawozdawca), Janusz Łętowski, Maria Mańkowska,

Sąd Najwyższy, z udziałem prokuratora Waldemara Grudzieckiego, po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 1996 r. sprawy ze skargi Ludwika P. na decyzję Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych w W. z dnia 22 grudnia 1993 r., [...] w przedmiocie pozbawienia uprawnień kombatanckich na skutek rewizji nadzwyczajnej Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego w Warszawie [...] od wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego-Ośrodek Zamiejskowy w Krakowie z dnia 14 września 1995 r. [...]

o d d a l i ł rewizję nadzwyczajną.

U z a s a d n i e n i e

Kierownik Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych decyzją z dnia 22 grudnia 1993 r., na podstawie art. 25 ust. 2 pkt 2 i art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a w związku z art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach, będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz.U. Nr 17, poz. 75 ze zm.) pozbawił Ludwika P. uprawnień kombatanckich przyznanych przez ZW ZBoWiD w Tarnowie decyzją z dnia 29 lipca 1976 r. z tytułu udziału w walkach z bandami od 23 lutego 1945 r. do 31 grudnia 1947 r.

W skardze do Naczelnego Sądu Administracyjnego Ludwik P. zarzucił, że zaskarżona decyzja: "została wydana na podstawie hańbiącej ustawy", w której "została zastosowana kwestia zbiorowej odpowiedzialności". Twierdził, że nie brał udziału w walkach z reakcyjnym podziemiem politycznym a tylko z bandami kryminalnymi. Ponadto skarżący podał, że w lutym 1993 r. wystąpił do Związku Kombatantów i Osób Represjonowanych w T. o "zmianę kwalifikacji z utrwalacza władzy ludowej na udział w walkach z okupantem w organizacji BCh pod ps. "D".

Naczelny Sąd Administracyjny Ośrodek Zamiejskowy w Krakowie wyrokiem z dnia 14 września 1995 r. skargę Ludwika P. oddalił, wobec niestwierdzenia naruszenia prawa. Naczelny Sąd Administracyjny uznał, że powołane w zaskarżonej decyzji przepisy ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. są odpowiednie do bezspornego faktu, iż Ludwik P. pracował w aparacie bezpieczeństwa publicznego jako komendant posterunku MO. Komendanci zaś dowodzili podstawowymi ogniwami aparatu bezpieczeństwa, które wykonywały zadania związane ze zwalczaniem organizacji niepodleg-

łościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości RP. Działania kombatanckie posterunków MO w latach 1944-1946 traktowane były jako uczestnictwo w walkach o ustanowienie i utrwalenie władzy ludowej. Okoliczności te stanowią wystarczającą podstawę pozbawienia Ludwika P. uprawnień kombatanckich pomimo powołania się przez niego na to, że w czasie okupacji brał udział w walkach z Niemcami w ramach Batalionów Chłopskich.

Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego wniósł rewizję nadzwyczajną zarzucając wyrokowi NSA z dnia 14 września 1995 r. rażące naruszenie art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a oraz art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatan- tach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojen- nego (Dz. U. Nr 17, poz. 75 ze zm.), a także art. 207 § 2 pkt 1 k.p.a. Zdaniem Prezesa NSA ta wykładnia art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a powołanej ustawy o kombatan- tach, która została przyjęta w zaskarżonym wyroku pozostaje w sprzeczności z uchwałą Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lutego 1994 r. K 15/93 o utracie mocy obowiązującej powołanego przepisu w części w jakiej norma ta nie przyznaje uprawnień kombatan- tom i represjonowanym osobom spoza struktur Urzędu Bezpieczeństwa i Informacji Wojskowej, które nie wykonywały zadań związanych ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej. Skoro więc skarżący otrzymał uprawnienia kombatanckie w 1976 r., z tytułu udziału w walkach z bandami w latach 1945-1947 a w toku postępowania administracyjnego i sądowego podnosił fakt udziału w walkach z niemcami w ramach Batalionów Chłopskich, to w celu przyjęcia, iż w stosunku do niego wystąpiła podstawa do pozbawienia uprawnień kombatanckich przewidziana w art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy o kombatan- tach nie wystarczyło samo ustalenie, że był zatrudniony w Milicji Obywatelskiej, a więc jednostce organizacyjnej resortu bezpie- czeństwa publicznego, lecz konieczne jest wykazanie, iż wykonywał on zadania związane ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej. Z akt sprawy nie wynika, aby kwestie te były w tym kontekście badane. W szczególności nie ustalono w postępowaniu administracyjnym charakteru organizacji, w zwalczaniu których brał udział skarżący, a o których mowa w jego ankiecie z dnia 20 stycznia 1973 r. Ustalenie takie było niezbędne, ponieważ nie wiadomo, czy chodzi tu o organizacje niepodle- głościowe wymienione w cytowanej uchwale Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lutego 1994 r., sygn. akt K.15/93, czy o bandy kryminalne - jak twierdzi skarżący. Uchy- bienie to sprawia, że decyzja administracyjna została wydana z rażącym naruszeniem art. 7, 77 i 107 § 3 k.p.a. Sąd również nie badał tych okoliczności, przyjmując dowolnie, że skoro skarżący był komendantem posterunku MO - to wykonywał działania związane ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej.

Uznając, że zaskarżony wyrok został wydany z rażącym naruszeniem prawa, Prezes NSA wniósł o jego uchylenie oraz uchylenie także decyzji kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Rewizja nadzwyczajna zarzuca naruszenie art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a w związku z

art. 25 ust. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego. Jednakże w zaskarżonej decyzji Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych rozstrzygnięto o pozbawieniu Ludwika P. uprawnień kombatanckich nie tylko na podstawie wymienionych wyżej przepisów, ale ponadto na podstawie art. 25 ust. 2 pkt 2 powołanej ustawy.

W związku z tym należało w pierwszym rzędzie rozważyć, czy ten ostatnio wymieniony przepis, co do którego rewizja nadzwyczajna nie zarzuciła wadliwości zastosowania, nie stanowi wystarczającej podstawy rozstrzygnięcia.

W zaskarżonej decyzji Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych stwierdza się, że Ludwik P. dotychczasowe swe uprawnienia kombatanckie, opiera wyłącznie na działalności polegającej na "utrwalaniu władzy ludowej". Wynika to z przesłanek decyzji przyznającej te uprawnienia z dnia 29 lipca 1976 r., a zwłaszcza z faktu wydania jej na podstawie zaświadczenia Komendy MO woj. k. z dnia 12 kwietnia 1960 r. stwierdzającego, że Ludwik P. pełnił służbę w Milicji Obywatelskiej od 23 lutego 1945 r. i w pierwszych latach po wyzwoleniu brał czynny udział w walkach z reakcyjnym podziemiem. Z dołączonych akt postępowania przed Urzędem do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wynika, że okoliczności dotyczące działalności Ludwika P. w Milicji Obywatelskiej, były jedynymi, które w ówczesnym postępowaniu zostały w ogóle zgłoszone. Oprócz wymienionego wyżej zaświadczenia istotny jest zwłaszcza dokument sporządzony przez Ludwika P. - ankieta z dnia 20 stycznia 1973 r. Otóż w ankiecie tej w rubryce 13 zobowiązującej do tego ażeby: "opisać dokładnie gdzie, kiedy, od do, pod czym dowództwem brał udział w kampanii wrześniowej (na wszystkich frontach) Ruchu Oporu, pobyt w obozach koncentracyjnych i w walce o utrwalenie władzy ludowej" - Ludwik P. wpisał: "brałem czynny udział w utrwaleniu władzy ludowej od dnia 10 lutego 1945 r." Następnie w pięciu punktach opisał działania w tym zakresie bez jakiegokolwiek wzmianki o swym udziale w Ruchu Oporu. Podobnie zrelacjonował Ludwik P. swą działalność kombatancką we wniosku (deklaracji członkowskiej) z dnia 7 marca 1961 r. o przyjęcie w poczet członków ZBoWiD, w której w rubryce poświęconej przebiegowi działalności kombatanckiej i udziałowi w walkach podał fakty z lat 1945-1949 dotyczące walk ze wskazanymi "bandami". W konsekwencji tego wystąpienia uzyskał pozytywną decyzję ZBoWiD stwierdzającą, że w okresie od lutego 1945 r. do grudnia 1948 r. prowadził działalność polegającą na utrwaleniu władzy ludowej.

W skardze do Naczelnego Sądu Administracyjnego Ludwik P. powołał się na to, że w lutym 1993 r. złożył dokumenty świadczące o braniu udziału w walkach z okupantem w szeregach BCH i oczekiwał w związku z tym: "zmiany kwalifikacji z utrwalacza władzy ludowej na udział w walkach z okupantem w organizacji BCH pod ps. "D.". Informacja ta dodatkowo potwierdza prawidłowość ustalenia zaskarżonej decyzji, że Ludwik P. uzyskał uprawnienia kombatanckie wyłącznie z tytułu działalności w latach 1945-1949 w charakterze uczestnika walk o utrwalenie władzy ludowej.

W świetle powyższych ustaleń nie może budzić wątpliwości zastosowanie w rozpoznawanej sprawie przez Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych art. 25 ust. 2 pkt 2 ustawy o kombatantach. Przepis ten bowiem pozbawia uprawnień kombatanckich osoby, które te uprawnienia uzyskały na mocy dotychczasowych przepisów wyłącznie z tytułu działalności "w latach 1944-1956 w

charakterze uczestników walk o ustanowienie i utrwalenie władzy ludowej".

Jeżeli zaś chodzi o zainicjowane przez Ludwika P. postępowanie w przedmiocie ustalenia uprawnień kombatanckich z innego tytułu, niż działalność w charakterze uczestnika walk o ustanowienie i utrwalenie władzy ludowej, to - jak wynika z dołączonych akt - wydana została w tym przedmiocie odrębna decyzja Kierownika Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych z dnia 22 grudnia 1993 r. [...] o odmowie przyznania uprawnień kombatanckich.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy uznał, że rewizja nadzwyczajna nie wykazała wadliwości zaskarżonego wyroku w zakresie oceny zaskarżonej decyzji co do jej zgodności z art. 25 ust. 2 pkt 2 ustawy o kombatantach, który stanowił odrębną i wystarczającą podstawę prawną rozstrzygnięcia w sprawie o pozbawienie uprawnień kombatanckich uzyskanych przez Ludwika P. wyłącznie z tytułu "utrwalania władzy ludowej".

Niezależnie od tego, wobec rozpatrywania w niniejszym postępowaniu przesłanek zastosowania także art. 21 ust. 2 pkt 4 lit. a ustawy o kombatantach, Sąd Najwyższy uznał, że także w tym zakresie rewizja nadzwyczajna nie wykazała zgłoszonego zarzutu.

Stosownie do powołanego przepisu uprawnienia kombatanckie nie przysługują osobie, która była zatrudniona w aparacie bezpieczeństwa publicznego lub informacji wojskowej. Zastosowanie tego przepisu w okolicznościach faktycznych niniejszej sprawy nie budzi wątpliwości. Po pierwsze - jak to zostało bezpośrednio ustalone - Ludwik P. będąc Komendantem Posterunku Gminnego MO w R. był zatrudniony w podstawowym jak to określił NSA, ogniwie aparatu bezpieczeństwa publicznego. Po drugie, ta jednostka organizacyjna aparatu bezpieczeństwa publicznego, którą kierował Ludwik P. brała bezpośrednio udział w walce z "bandami reakcyjnego podziemia". W świetle ustalonych okoliczności faktycznych nie nasuwa zastrzeżeń ocena Sądu Administracyjnego, że komendant jednostki organizacyjnej aparatu bezpieczeństwa publicznego, wykonujący zadania związane ze zwalczaniem organizacji niepodległościowych i osób działających na rzecz suwerenności i niepodległości Polski, nie podlega wyłączeniu z restrykcji art. 21 ust. 2 pkt 4 ustawy o kombatantach na podstawie powołanego w rewizji nadzwyczajnej orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 15 lutego 1994 r. K 15/93. Zaskarżony rewizją nadzwyczajną wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego jest zgodny z powołanym orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego, w uzasadnieniu którego Trybunał wyjaśnił, że: "Współpraca z organami represji nastawionymi na zwalczanie polskich ruchów niepodległościowych musi być oceniona negatywnie i to bez względu na to o jakie stanowiska i jaki charakter zatrudnienia w tych organach chodzi. Dotyczy to aparatu represji państw obcych, jak i komunistycznego aparatu represji w Polsce. Samo więc kryterium wyłączenia z grona osób, którym należą się szczególne uprawnienia, tych którzy współpracowali z aparatem represji nastawionym na zwalczanie ruchów niepodległościowych należy uznać za trafne i nienaruszające zasady sprawiedliwości."

Z przedstawionych przyczyn wobec niezasadności rewizji nadzwyczajnej Sąd Najwyższy orzekł o jej oddaleniu stosownie do art. 421 § 1 k.p.c.

=====